

KATSAUS

**KAUPPAKAMARIN
TALOUSKATSAUS**

MAURI KOTAMÄKI
HUHTIKUU 2020

**KESKUS-
KAUPPAKAMARI**

KORONAVIRUS RAVISUTTA MAAILMANTALOUTTA

Kauppakamarin talouskatsauksessa käsitellään lyhyesti ja ytimekkäästi ajankohtaisia talousasioita. Katsauksissa käydään yleensä tiivistetysti läpi kotimaista ja kansainvälistä tilannetta, taloudellista toimintaympäristöä selittäviä ilmiöitä sekä talouskehitystä kuvaavia ja siihen vaikuttavia tilastoja. Tässä katsauksessa keskitytään koronaviruspandemian talousvaikutuksiin. Katsaus julkaistaan neljästi vuodessa.

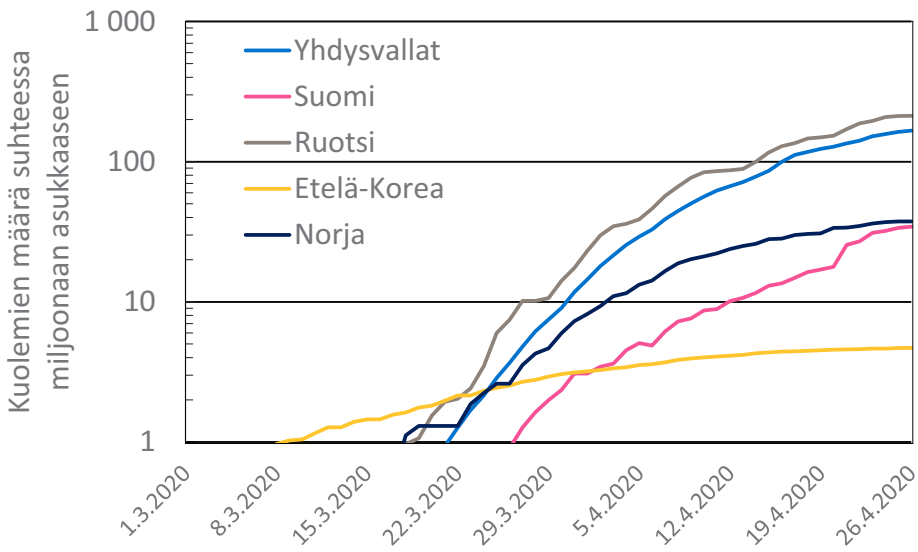
PAHIN VAIHE ON OHI, MUTTA TULIPALO ROIHUAA EDELLEEN

Kiinan Wuhanista alkunsa saanut koronaviruspandemia kurittaa koko maailmaa. Raportoitujen tartuntojen määrä maailmassa on noussut jo liki [kolmeen miljoonaan](#) (27. huhtikuuta). Kiina kertoi koronaviruksen aiheuttamasta infektiosta maailman terveysjärjestö WHO:lle viime vuoden lopussa, jonka jälkeen tartuntojen määrä lähti hurjaan nousuun. Käännekohta Kiinassa nähtiin helmikuun puolessa välissä, kun uusien tautitapauksien diagnosointi hidastui merkittävästi. Näyttää siltä, että Kiinassa tilanne on voimakkaiden karanteenitoimenpiteiden ansiosta toistaiseksi saatu hallintaan.

Koronavirusepidemia lähtee usein kasvamaan eksponentiaalisesti, kun noin 100 ihmistä on sairastunut tautiin. Sen jälkeen kasvu noudattaa karkeasti 35 prosentin päivävauhtia. Tällä kasvunopeudella miljoonan sairastuneen raja tulisi vastaan noin kuukaudessa. Onneksi yhdessäkään maailman maassa ei ole päädytty näin korkeisiin tartuntalukemiin, vaan ihmisten sosiaalisen kanssakäynnin vähentyminen on hidastanut taudin etenemistä. Tyypillisesti sairastuneiden määrän kasvu on alkanut taittua 10-20 päivän jälkeen.

Suomessa ensimmäinen tartunta vahvistettiin [tammikuun](#) lopussa, mutta seuraava tartunta havaittiin vasta kuukauden päästä. Sen jälkeen kasvu on ollut nopeaa ja viimeisimmän tiedon mukaan [vahvistettuja koronavirustapauksia](#) on 4 600 (27. huhtikuuta). Suomen tartuntakäyrä seuraa karkeasti ottaen muiden maiden vastaavaa, mutta koronaviruskuolemien kannalta tilanne Suomessa on toistaiseksi montaa muuta maata parempi.

KUVIO 1 KORONAVIRUKSEN TAKIA KUOLLEIDEN MÄÄRÄ SUHTEESSA VÄESTÖÖN 1.3.-26.4.2020.
LÄHDE: [JOHNS HOPKINS CSSE](https://www.jhu.edu/)

**KORONAVIRUSEPIDEMIA LÄHTEE USEIN KASVAMAAN
EKSPONENTIAALISESTI, KUN NOIN 100 IHMISTÄ ON
SAIRASTUNUT TAUTIIN.**

KUINKA KAUAN SOSIAALINEN ERISTÄYTYMINEN KESTÄÄ?

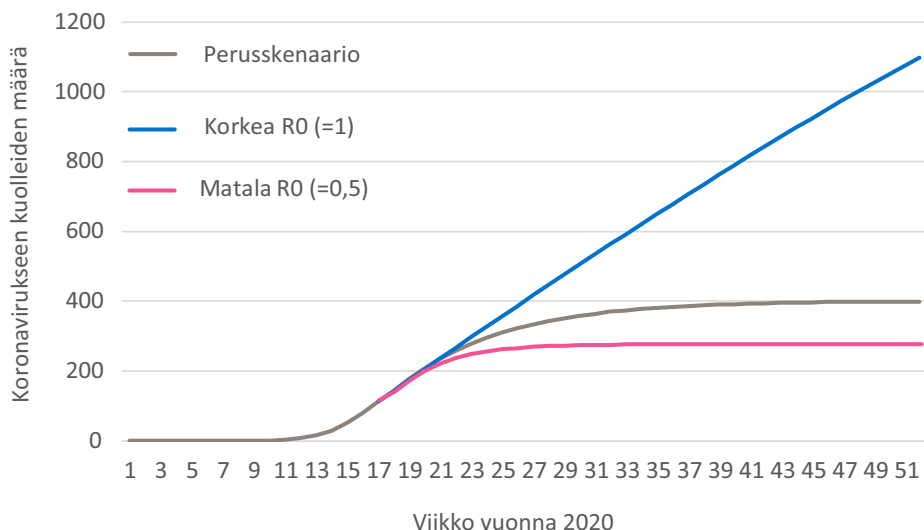
Maat ovat tehneet monenlaisia toimenpiteitä vähentääkseen ihmisten välistä kanssakäymistä ja siten koronaviruksen leviämistä. Suomessa voimakas sosiaalinen eristäytyminen on jatkunut maaliskuun puolesta välistä asti. On vain inhimillistä kysyä, milloin eristäytymistä voidaan alkaa lieventämään ja ottaa askelia kohti tavallista elämää.

Yhdysvalloissa on puhuttu erityisesti presidentti Donald Trumpin suulla talouden avaamisesta 1. toukokuuta. Monien asiantuntija-arvioiden mukaan tämä olisi virhe.

Suomessa julkinen keskustelu on ollut yleisemmällä tasolla eikä tarkkoja päivämääriä ole annettu. Rajoitustoimia ei kuitenkaan kannata jatkaa aikaansa pitempään erityisesti kahdesta syystä: 1) taloudelliset vaikutukset muuttuvat kestäättömiksi ja 2) viruksen mahdollinen toinen aalto muuttuu sitä voimakkaammaksi, mitä kauemmin eristäytyneisyyttä jatketaan. Kysymys on riskienhallinnasta epidemian ensimmäisen aallon sekä kohtien 1) ja 2) suhteen. Myös rokotteen kehittämisen mahdollisuus sekä lääkehoidon kehittämisen todennäköisyys vaikuttavat päätöksentekoon.

Olennainen kysymys on, mikä on tartuttavuusluku nyt ja lähitulevaisuudessa, mikäli rajoituksia aletaan avaamaan. Tartuttavuusluvun perusteella määräytyy pitkälti koronakuolemien lukumäärä. Eristämistä olisi kuitenkin turvallista alkaa vähä kerrallaan purkamaan laajamittaista testaukseen pohjautuvaa strategiaa hyödyntäen.

KUVIO 2 KORONAVIRUKSEN ENSIMMÄISEEN AALTOON KUOLLEIDEN LUKUMÄÄRÄ SUOMESSA.
LÄHDE: OMAT LASKELMAT.

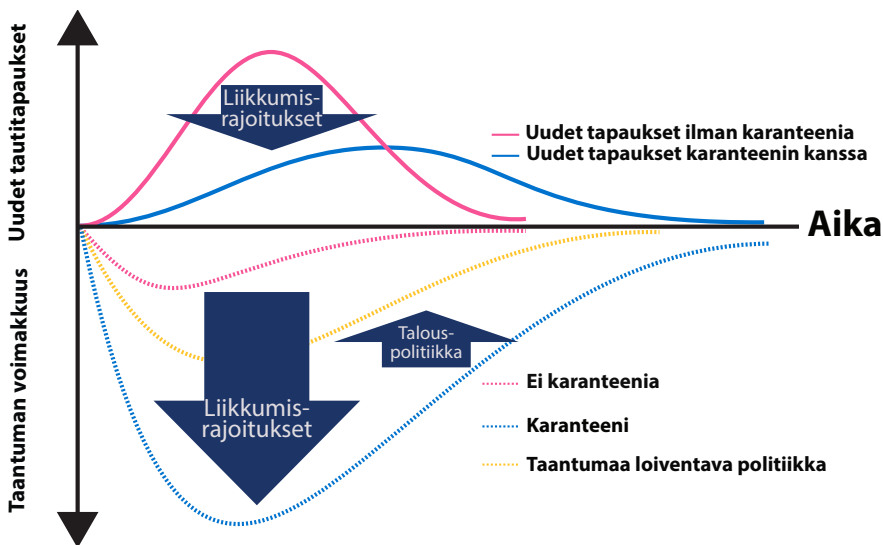
KÄYRÄN MADALTAMINEN TAANTUMAN SYVYYS MINIMOIDEN

Mikäli mitään ei tehtäisi, olisi koronaviruksen aiheuttama pandemia lyhyt, mutta jyrkkä. Kustannukset ihmisten kuolemien muodossa olisivat korkeita, mutta taloudelliset menetykset olisivat suhteellisen vähäisiä. Pandemian aikana onkin paljon puhuttu tartuntakäyrän madaltamisesta ("flatten the curve"). Yksi keskeinen syy käyrän madaltamiselle on terveydenhuollon kestävyys. Mikäli liian moni potilas siirrettäisiin samanaikaisesti tehohoitoon, ei kaikille riittäisi nykyisillä terveydenhuollon resursseilla hyvää hoitoa. Seurauksena olisi tarpeettomia kuolemantapauksia. Käyrän madaltaminen on järkevää politiikkaa ja oikeastaan lähes ainut vaihtoehto kriisin alkuvaiheessa.

"Päätäjien tulee toteuttaa sellaista politiikkaa, joka minimoi taloudelliset menetykset terveydellisesti turvallisella tavalla."

Halusimme tai emme, käyrän madaltamisella on myös kustannus tuotannollisten menetysten ja siten työttömyyden ja tulomenetysten kautta. Karanteenitoimenpiteet muuttavat ihmisten kulutuskäyttäytymistä, aiheuttavat tulomenetyksiä yrityksille, työttömyyttä ihmisille ja pahimmassa tapauksessa konkurssiaallon, jolloin myös esimerkiksi kansantalouden pankki- ja vakuutussektori saattaa olla uhattuna. **Päätäjien tehtävänä tulee olla toteuttaa sellaista politiikkaa, joka minimoi taloudelliset menetykset terveydellisesti turvallisella tavalla.**

KUVIO 3 TAUTITAPAUSTEN JA TALOUDELLISTEN MENETYSTEN VÄLINEN YHTEYS [BALDWINIA \(2020\)](#) MUKAILEN.

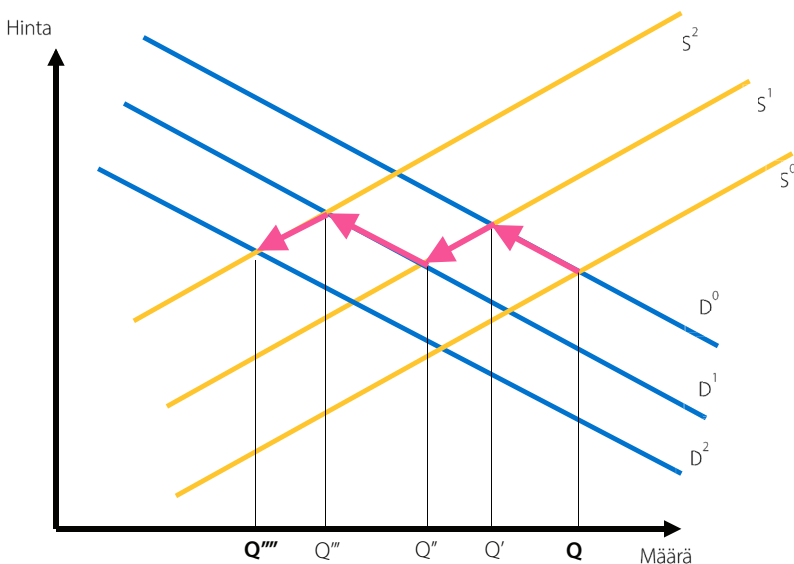
KORONASHOKIN NEGATIIVISET TALOUSVAIKUTUKSET OVAT TÄHTITIEEELLISIÄ

Koronakriisi alkoi tarjontashokkina eli tuotantoketjut alkoivat sakkaamaan ja työntekijöitä lomautettiin. Hyödykkeiden tarjonta sai kolauksen. Seurauksena oli tulonmenetyksiä, lomautuksia ja investointien siirtämistä myöhemmäksi. Myös valtava epävarmuus viruksen etenemisestä ja päättäjiä toimenpiteistä saa sekä yrittäjät että kuluttajat varovaisiksi. Seurauksena on kysyntäpulaa.

"Kysynnän vähentyminen ajaa yrityksiä konkurssiin, mikä syventää tilannetta entisestään."

Ennen tai myöhemmin kysynnän vähentyminen ajaa osan yrityksistä konkurssiin, mikä entisestään vaikeuttaa tilannetta vähentäen hyödykkeiden tuotantoa ja ihmisten hyvinvointia. Markkinoiden itseään korjaava mekanismi on rikki, koska julkisen vallan toimin niitä on estetty toimimasta. Kuten aiemmin todettu, rajoitusten toimeenpano on todennäköisesti aivan oikeaa politiikkaa. Seurauksena on kuitenkin saatu aikaan negatiivinen kierre, missä erilaisten kytkentöjen kautta kansantalouden tuotanto ja sitä kautta hyvinvointi tippuu.

KUVIO 4 KYSYNNÄN (D) JA TARJONNAN (S) KILPAJUOKSU HÄVIÖÖN.

Valtavan epävarmuuden vuoksi mahdollisimman suuri läpinäkyvyys päättäjien ja virkamiesten puolelta on tärkeää kriisiaikoina. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön (STM) tai Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tulisi tasaisin väliajoin ja riittävän usein julkaista arvionsa epidemian etenemisestä menneisyydessä sekä lähitulevaisuudessa. Tämä antaisi ihmisille mahdollisuuden luoda selkeämmän tilannekuvan, hälventäisi tältä osin epävarmuutta ja lisäksi ihmisten hyvinvointia. Kriisi on Suomessa vielä painavasti päällä ja tältä osin olisi edelleen hyödyllistä lisätä läpinäkyvyyttä viranomaisten viestintälinjaan.

Kysynnän ja tarjonnan kilpaa koronakriisin aikana on mahdollista kuvata kysyntä- ja tarjontakäyrien siirtyminä vasemmalle (kuvio 4). Tällöin hyödykkeiden kysyntä ja tarjottu määrä vähenee ja markkinatasapaino siirtyy tilanteeseen, jossa tuotettu määrä on aiempaa vähäisempi.

Jokainen viikko eristäytymistä maksaa Suomelle 1,2 miljardia euroa. Luku pohjaa OECD:n arviointiin, jonka mukaan jokainen sulkeutumisen kuukausi voi maksaa noin 2 prosenttia menetettyä talouskasvua vuositasolla. Eristäytymiseen liittyvillä politiikkatoimilla on suuri merkitys ihmisten hyvinvoinnille.

Eryteisesti kriisin alkuvaiheessa rajoitusten takia haasteita kohtaisivat palvelut kuten matkailu sekä ihmisten väliseen vuorovaikutukseen perustuvat hyödykkeet kuten kauneusala tai kiinteistönvälitys. Myös hyödykkeiden jälleenmyyjät, ravintola-ala sekä viihdeala kärsii. Toisaalta ruuan ulosmyynti sekä nettikaupan kasvu kompensoi jonkin verran, mutta kokonaisuuteen katsottuna vähäisesti toisaalla laskenutta kysyntää.

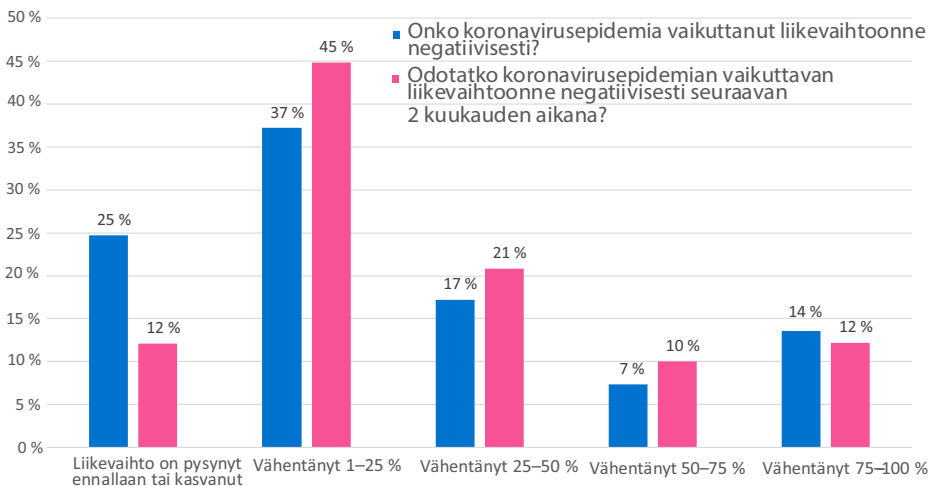
TALOUSPOLIITTINEN EPÄVARMUUS OLI SUURTA – NYT SE ON SUUREMPAA

Koronakriisi on ollut silläkin tavalla poikkeuksellinen kriisi, että sen etenemisnopeus on ollut päätähuimaava. Tämä tarkoittaa haasteita tilastotuotannolle, koska suurin osa tilastoista valmistuu usean kuukauden viiveellä tai parhaassakin tapauksessa päästään usean viikon julkaisuviiveeseen. Tilanne oli kestävä, koska varsinkin koronakriisin alkuvaiheessa jopa viikon vanhat tiedot saattoivat olla auttamattomasti vanhentuneita.

Tietopuutteiden takia kauppakamarit ovat tehneet kyselyitä jäsenkentälleen. Kyselyjen vahvuus on erityisesti siinä, että ne pystytään toteuttamaan ja myös viestimään lyhyessä ajassa. Kauppakamarien pikakyselyt avautuvat tyypillisesti aamulla, iltapäivällä kysely menee umpeen ja illalla keskeinen sisältö on jo embargona matkalla julkistettavaksi. Kamarien kyselyissä on ollut tyypillisesti 3000-3800 vastaajaa. Puhutaan siis suureen otokseen perustuvasta lähes reaaliaikaisesta tiedontuotannosta.

Kauppakamarien järjestämien kyselyiden tietosisältö on monisyinen. Selkeää kuitenkin on, että yritysenteen tilanne on vakava. Sekä liikevaihto että henkilöstö on kutistunut koronakriisin seurauksena ja tilanteen odotetaan heikentyvän edelleen lähitulevaisuudessa. Myös konkurssin riski on kohonnut merkittävästi koronakriisin takia noin kolmannekselle jäsenyrityksistä, mikä omalta osaltaan viestii epävarmuuden kasvusta.

KUVIO 5 YRITYSTEN LIIKEVAIHDON KEHITYS JA ODOTETTU KEHITYS 204.2020 KAUPPAKAMARIEN JÄSENYRITYKSILLE SUUNNATUN KYSELYN MUKAAN. LÄHDE: KESKUSKAUPPAKAMARI.

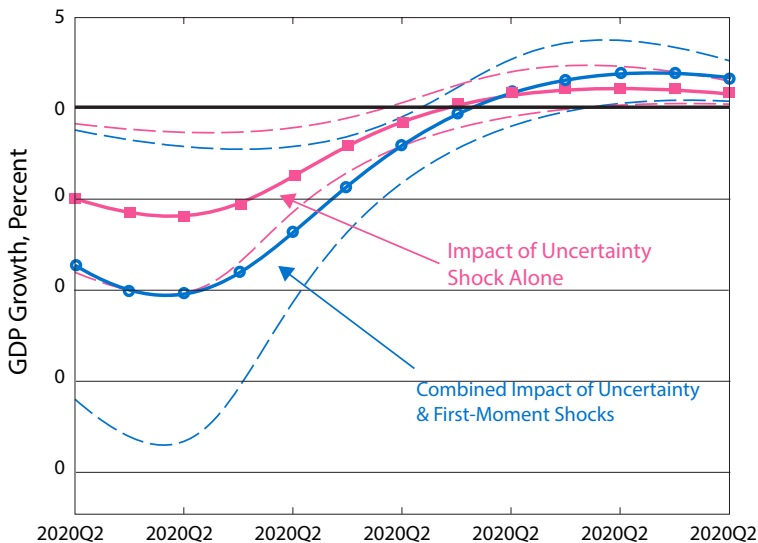

Epävarmuus onkin yksi tärkeä tekijä myös talouskriisien yhteydessä. Professori Scott Baker kolmen muun tutkijan kanssa tarkasteli tuoreessa tutkimusartikkelissaan koronaviruksen vaikutuksia Yhdysvaltojen talouskasvuun, kun hyödynnetään mahdollisimman reaaliaikaisia indikaattoreita, joiden informaatiosisältö on osoittautunut olennaisiksi erilaisten kriisien kuten luonnonmullistusten, vallankumousten tai terrorismin yhteydessä.

”Epävarmuus on suurempaa kuin finanssikriisin yhteydessä”

Tutkijoiden tulosten mukaan koronaviruksen luoma epävarmuus on suurempaa kuin finanssikriisin yhteydessä ja vertautuu pikemminkin 1930-luvun lamaan. He hyödyntävät rahoitusmarkkinoiden heilahteluja, lehdistön kirjoituksiin perustuvaa mittaria epävarmuudesta sekä yrityskyselyjä. Huomioiden näiden indikaattoreiden (kausaalinen) yhteys kriiseihin he päättelivät, että Yhdysvaltojen bruttokansantuote saattaa laskea liki 10 prosenttia vuoden 2020 aikana. Lisäksi palautuminen normaaliin tulisi tutkijoiden laskelmissa olemaan hidasta. Liki puolet vaikutuksesta on seurausta laajamittaisesta epävarmuuden kasvusta. Tutkijoiden arvio tuotannon menetyksistä on pessimistisemmästä päästä, mutta osoittaa koronaviruksen suuren mittaluokan kaikille kansantalouksille. Vaikka tutkimus onkin tehty Yhdysvaltojen aineistolla, yleistyvät sen tulokset soveltaen ja ripauksella suola myös muiden maiden tapauksiin.

KUVIO 6 KORONASHOKIN JA SEN LUOMAN EPÄVARMUUDEN VAIKUTUS YHDYSVALTOJEN BRUTTOKANSANTUOTTEESEEN. LÄHDE: [BAKER ET AL \(2020\)](#).

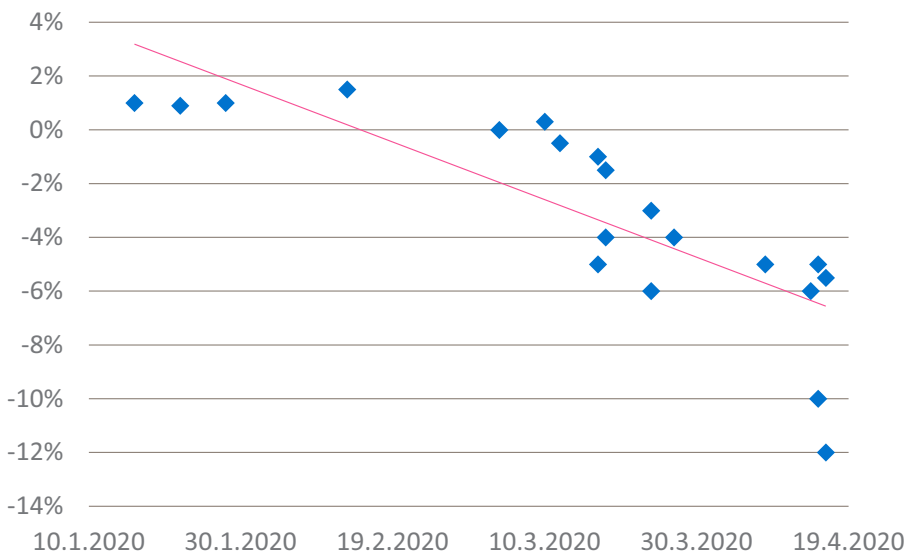
EPÄVARMUUS HEIJASTUU MYÖS TALOUSENNUSTEISIIN

Talousennusteiden epätarkkuus on ilmiö, jonka kanssa on pystyttävä elämään. Talouden shokkeja ja äkkinäisiä käännepisteitä on yksinkertaisesti vaikeaa, ellei mahdotonta systemaattisesti ennustaa oikein. Sanonnan mukaan ekonomistit ovatkin ennustaneet neljä viimeisestä kolmesta taantumasta.

Poikkeuksellisen suurten epävarmuuksien takia tällä hetkellä myös ennusteita tekevien organisaatioiden ennusteet elävät nopeasti. Tällä hetkellä on käynnissä huutokauppa siitä, kuka uskaltaa povata korkeimman pudotuksen. Toisaalta tilastoaineistot tulevat jälkijunassa ja paljon riippuu myös päättäjien toimista. Ajan kuluessa ja tiedon karttuessa ennusteet ovat muuttuneet pessimistisemmiksi. Vielä maaliskuun puolessavälissä povattiin positiivista tai nollakehitystä tälle vuodelle, mutta sen jälkeen arviot ovat valahtaneet reilusti negatiivisiksi. Tällä hetkellä ennustelaitosten arviot vuoden 2020 talouskasvuksi ovat kerääntyneet noin -6 prosentin ympärille. Skenaarioharjoituksissa, jossa liikkumista rajoittavat toimenpiteet jatkuvat odotettua pitempään, on päästy kaksinumeroisiin tuotannon menetyksiin.

”Ajan kuluessa ja tiedon karttuessa ennusteet ovat muuttuneet pessimistisemmiksi.”

KUVIO 7 VUONNA 2020 JULKAISTUJA TALOUSENNUSTEITA JA SKENAARIOITA SUOMEN VUODEN 2020 TALOUSKASVUSTA.

ENSIN SAMMUTETAAN TULIPALO KONKURSSIALTO VÄLTÄMÄLLÄ¹

Ensivaiheessa ihmisten liikkumisen rajoitukset aiheuttavat pulmia yritystoiminnalle. Konkurssit ja työttömyys ovat todennäköisiä. Mutta voidaanko julkisen talouden voimin välttää laajemmat tai pidempiaikaiset negatiiviset taloudelliset vaikutukset? Keskeinen kysymys on, kuinka voimme kantaa yritykset ja ihmiset kuilun yli.

“Go big. Act fast. Keep the lights on.”

– [Richard Baldwin](#)

Hallitus on tehnyt monia taloudellista toimeliaisuutta tukevia toimenpiteitä. Toimenpidelista sisältää muun muassa:

- 1) [Työeläkemaksujen alennus, helpotus maksuaikoihin ja mahdollisuus takaisinlainaukseen](#)
- 2) [Verohallinnon maksujärjestelyn maksuaika pitenee ja viivästyskorko laskee](#)
- 3) [Muutoksia työlainsäädäntöön, mm. yt-prosessin ja lomautusilmoitusajan lyhentäminen](#)
- 4) [Valtion erityisrahoitusyhtiö Finnveran takaukset yrityksille](#)
- 5) [Business Finlandin kehitysrahoitus](#) ja [ELY-keskusten koronarahoitus](#)
- 6) [Yksinyrittäjien 2000 euron toimintatuki](#)
- 7) [Yrittäjille maksettava väliaikainen työttömyysturva](#)
- 8) [Arvonlisäverojen palautus lainana](#)

Edellä lueteltu lista on saatu voimaan suhteellisen nopeasti ja toimet ovat oikeasuuntaisia. Niiden tarkoituksena on pitää valot päällä ja moottori käynnissä. Yritysten näkökulmasta tosin olisi voinut mennä vähän [pidemmällekin](#). Esimerkiksi verojen ja maksujen lykkäykset tulisi voida siirtää omalla ilmoituksella automaattisesti vuoden loppuun. Myös tulisi pohtia, josko valtio kantaisi väliaikaisesti työntekijöiden sairauspoissaolojen kustannuksia ensimmäisten epidemiakuukausien osalta. [Näin on toimittu esimerkiksi Ruotsissa](#). Myös työnantajan sivukuluja, kuten eläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja, tulisi ottaa valtion kustannettaviksi. Lähitulevaisuus näyttää, missä määrin eri maiden ensihoitotoimenpiteet ovat olleet riittäviä.

Mitä ikinä päädytään tekemään, on tässä tilanteessa hyväksyttävä se tosiasia, että täydellistä järjestelmää ei ehditä perustaa. Mieluummin kannattaa erehtyä auttamaan hieman liikaa, kuin liian vähän. Nyt on ajateltava isosti.

¹ Tässä luvussa keskitytään taloudellisiin vaikutuksiin. Terveystaloudelliset toimet samassa yhteydessä (kuten tehohoidon kapasiteetin laajentaminen) ovat äärimmäisen tärkeitä.

SEURAAVAKSI POISTETAAN HALLITUSTI RAJOITTEET

Mitä kauemmin ihmisten liikkumista, kokoontumista ja työssäkäyntiä rajoitetaan, sitä suuremmat taloudelliset vaikutukset virusepidemiolla on. Siksi on tärkeää pohtia tapoja, joilla kansalaisten elämä saataisiin normalisoitua.

Eräs ehdotettu strategia on *testaa, analysoi, seuraa*.

1) Tehdään satunnaistettu testaus otokselle, joka voidaan yleistää koko väestöön. Olennaista on saada tietoa viruksen frekvenssistä mm. sosioekonomisen aseman, iän, ja asuinpaikan suhteen.

2) Formalisoidaan tilastollinen malli ennustamaan, minkälaisen kotitalouksien todennäköisyys sairastua on suuri.

3) Kehitetään valvontaa saatujen tietojen perusteella ottamalla yhteyttä riskiryhmiin sekä soveltamalla kohdennettua sosiaalista eristämistä.

”Eräs ehdotettu strategia on testaa, analysoi, seuraa.”

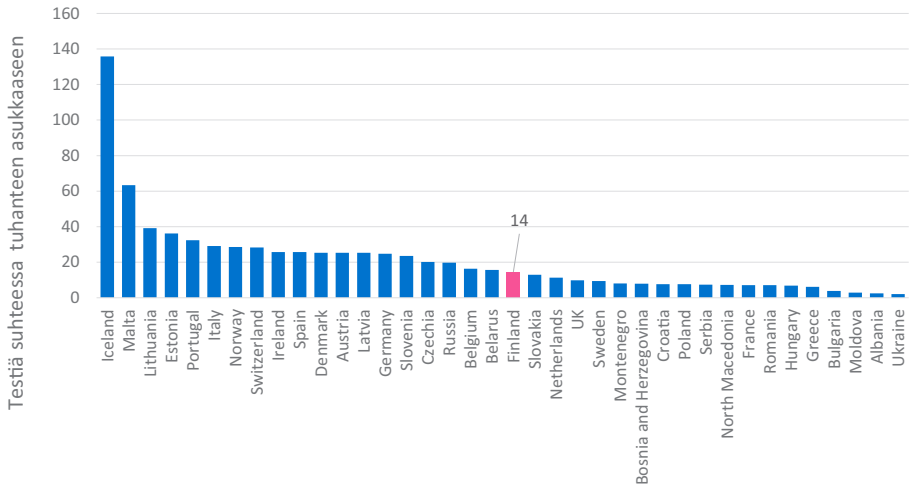
Laajamittainen testaaminen on eräänlainen korvike sulkutoimenpiteille. [Berger et al \(2020\)](#) arvioivat tutkimuksessaan tilannetta, jossa testataan enemmän ja eristetään vähemmän ihmisiä. Johtopäätös on, että kuolemien ja taloudellisten tulemien yhteys muuttuu testaamisen ansiosta. Yhteiskunnan on mahdollista päästä sekä parempiin terveydellisiin lopputuloksiin että vähäisempään tuotannon alenemaan laajamittaisen testaamisen strategialla (verrattuna laajamittaiseen eristäytymiseen).

Etelä-Korea soveltaa laajamittaiseen testaukseen perustuvaa strategiaa ja se on osoittautunut nykytiedon valossa toimivaksi. Noin 50 miljoonan asukkaan Etelä-Koreassa on tehty 12 000 testiä miljoonaa asukasta kohti. Se on vähemmän kuin monessa muussa maassa, koska nopean ja voimakkaan testauksen, jäljityksen ja eristämisen kautta epidemia Etelä-Koreassa on saatu kontrolliin. [Islannissa](#) testejä on tehty 140 000 miljoonaa asukasta kohti eli enemmän kuin missään muualla. Molemmissa [maissa](#) esimerkiksi ravintolat ovat olleet auki ja ihmisten liikkuminen on Suomea vapaampaa. Siitä huolimatta kuolemantapaukset ovat Suomea ja monia muita maita vähäisempiä.

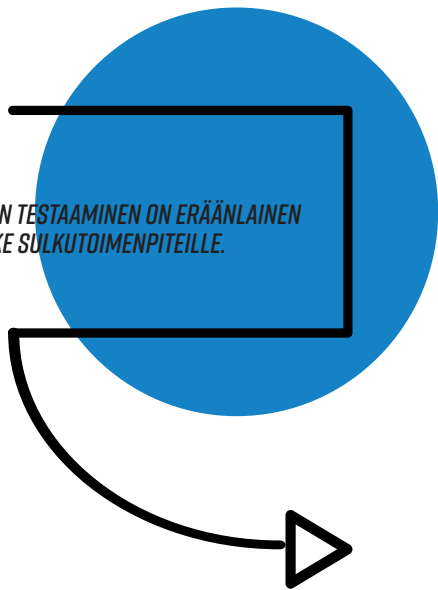
”Ennusteen mukaan Etelä-Korean talouskasvu vuodelle 2020 on -1,2 prosenttia.”

Etelä-Korean strategian onnistumisesta kertoo jotain myös se, että IMF:n suhdanneennusteen mukaan Etelä-Korean talouskasvu vuodelle 2020 on -1,2 prosenttia. Se on huomattavasti pienempi tuotannon pudotus kuin suurimmassa osassa kehittyneistä maista, joissa talouskasvuennusteet liikkuvat pikemminkin 5-10 prosentin tiputuksen haarukassa.

KUVIO 8 TEHDYT KORONAVIRUSTESTIT EUROOPASSA 22.4.2020 MENNESSÄ. LÄHDE: [HTTPS://WWW.WORLDMETERS.INFO/CORONAVIRUS/](https://www.worldometers.info/coronavirus/)

**LAAJAMITTAINEN TESTAAMINEN ON ERÄÄNLAINEN
KORVIKE SULKUTOIMENPITEILLE.**

LOPUKSI ELVYTETÄÄN TALOUS UUTEEN NOUSUUN

Kriisin alkuvaiheessa kysyntäelvytys ei auta. Kysynnän tukeminen on tehotonta, sillä suuri osa yrityksistä on kiinni ja henkilökunta lomautettuna. On kuitenkin valmistauduttava toimeenpanemaan kysyntää tukevia toimenpiteitä heti, kun tarjontarajoitteet saadaan riittävässä määrin purettua. Se tarkoittaa, että hallituksen valmistelutyön pitäisi olla jo pitkällä.

”Kriisin alkuvaiheessa kysyntäelvytys ei auta.”

Yksinkertaistaen tulevaisuudessa on kaksi kehityssuuntaa. On mahdollista, että rajoitustoimenpiteiden jälkeinen taloudellinen elpyminen noudattaa V:n mallista rataa, jolloin talous palaa nopeasti takaisin siihen pisteeseen, jossa Suomen kansantalous oli ennen pandemiaa. Tällöin laajamittainen finanssipoliittinen elvytys ei ole tarpeen. Tämä skenaario on kuitenkin epätodennäköinen.

Todennäköisempi skenaario on sellainen, jossa tuotannon alenema palaa hieman hitaammin kohti potentiaalista tasoaan – taloudellinen elpyminen noudattaa U:n muotoista rataa. Tällöin on vahvat perusteet perinteiselle suhdanne-elvytykselle, jolla työnnetään kansantaloudelle vauhtia.

”Tämän hetken ennusteet bkt-romahduksesta vaihtelevat karkeasti ottaen 6 ja 12 välillä.”

Optimaalisen eli parhaan mahdollisen elvytyksen mittaluokka riippuu bruttokansantuotteen tiputuksen ja sitä kautta työttömyyden nousun mittaluokasta. Olennainen on myös kysymys siitä, kuinka paljon julkiset menot syrjäyttävät yksityistä toimeliaisuutta sekä työmarkkinoiden toiminnan tehokkuus eli käytännössä se, kuinka nopeasti työntekijät ja työnantajat kohtaavat.²

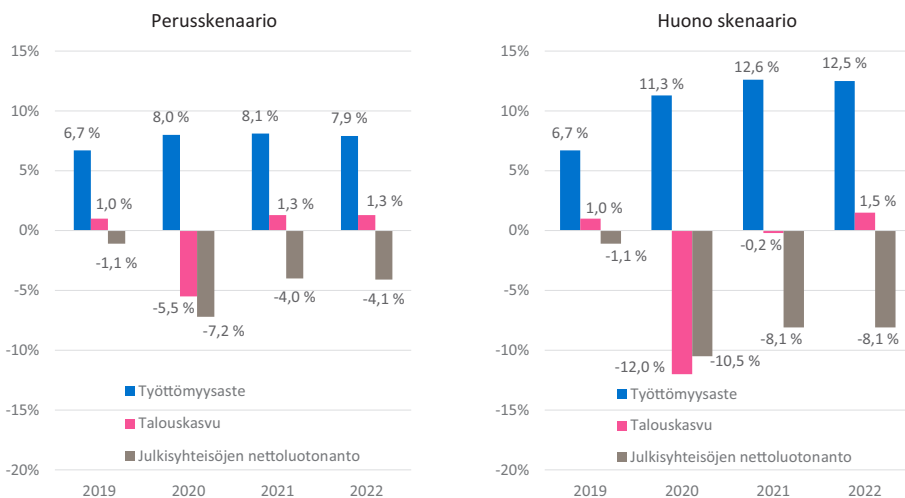
Tämän hetken ennusteet bkt-romahduksesta vaihtelevat karkeasti ottaen 6 ja 12 välillä. Esimerkiksi valtiovarainministeriön ja IMF:n perusskenaariossa tuotanto tippuu vuonna 2020 noin kuudella prosentilla. Tällöin optimaalinen elvytyspolitiikka kuluvalle vuodelle voisi olla lisätä julkisen sektorin alijäämää päätöspärisesti noin kahdella prosentilla suhteessa bruttokansantuotteeseen, eli puhuttaisiin noin viiden miljardin euron elvytyksestä.

2 Asiaa on tarkastellut analyttisesti mm. [Michaillatin ja Saezin \(2019\)](#) tutkimuksessa.

Koska monien käytännön toimenpiteiden välitysviive on kuitenkin muutamaa kuukautta pitempi, on realistisesti todennäköistä, ettei vuoden 2020 osalta päästä riittävälle elvytystasolle. Siten on todennäköistä, ettei vuonna 2021 pitäisi keskustella siitä, pitäisikö julkisen sektorin alijäämää kasvattaa, vaan pikemminkin siitä, että kuinka paljon ja millä keinoin tulisi taloutta elvyttää. Samalla on pidettävä mielessä, että Suomen kansantalouden rakenteellisia ongelmia ei olla tällä hallituskaudella vielä päästy ratkomaan – pikemminkin ratkaisuyritykset ovat siirtyneet kauemmaksi.

Bruttokansantuote alenee ja tuotantokuilu kasvaa, työttömyys tulee kasvamaan ja työllisyys vähenemään sekä julkisyhteisöjen alijäämä tulee kasvamaan voimakkaasti. Taluspolitiikka ei ainakaan helpotu lähitulevaisuudessa – taloudellisten pulmien lisäksi saatamme tulla näkemään voimakasta poliittista eripuraa kriisin jälkihoidosta.

KUVIO 9 KAKSI MAHDOLLISTA SKENAARIOTA LÄHIAIKOJEN TALOUSKEHITYKSESTÄ.
LÄHDE: VM:N KEVÄÄN ENNUSTE.

Mauri Kotamäki
pääekonomisti
Keskuskauppakamari
@Mau_And

YHTEENVETO

- Miljoonat ihmiset maailmassa tulevat saamaan koronavirustartunnan. Sadat tuhannet tulevat menehtymään.
- Talouspoliittisten päättäjien haaste on minimoida tuotannolliset tappiot terveydellisesti turvallisella tavalla.
- Koronashokin negatiiviset talousvaikutukset ovat suuria. Suomessa puhutaan 1,2 miljardin euron menetetyistä tuotannosta jokaista karanteeniä kohden.
- Talousennusteet vuodelle 2020 ovat synkkiä - tällä hetkellä ennusteiden ja skenaarioiden hajonta on suurta. Suurin osa ennusteista ovat keskittyneet noin kuuden prosentin bkt-pudotuksen lukemaan, mutta jopa yli 10 prosentin bkt-pudotuksen skenaarioita on esitetty.
- Epävarmuus on poikkeuksellisen suurta ja myös se osaltaan vaikeuttaa toimijoiden päätöksentekoa. Päättäjät voivat vähentää epävarmuutta selkeällä ja läpinäkyvällä viestinnällä.
- Kriisin alussa olisi investoitava voimakkaasti terveydellisiin kohteisiin esimerkiksi varmistamalla riittävä tehohoito- ja testauskapasiteetti.
- Yritykset ja sitä kautta työsuhteet tulee kannatella mahdollisimman hyvin kriisin yli.
- Pikkuhiljaa laajamittaisen testauksen kanssa voidaan siirtyä askel askeleelta tavalliseen elämään.
- Kun ihmisten liikkumisrajoitukset on riittävässä määrin purettu, tulee laskenutta kysyntää elvyttää.
- Rakenteelliset ongelmat ovat muuttuneet entistä suuremmiksi. Reippaasti niihin tarttumalla ja uudistamalla pystytään kriisin tuomia kustannuksia hallitsemaan.

KESKUS- KAUPPAKAMARI

World Trade Center Helsinki,
Aleksanterinkatu 17, 00100 Helsinki
puh. 09 4242 6200
keskuskauppakamari@chamber.fi

 @K3FIN